

LÉLEKTANI PILLANAT

Pandavec Karcsi összeráncolta dús szemöldökét és mintegy megfellebbezhetetlen kinyilatkoztatást próbált az agyamba vésni:

— Öregem, az embereknel ki kell várni a kellő lélektani pillanatot. Mert például hiába megyek én be reggel jókedvűen az osztályvezetőmhöz, ha az előző este történetesen rajta kapta nejét a Papundekli utcában egy maszek zöldséggel, mégis engem fog kirúgni nem a kedves feleségét. És ezen még csodálkozni sem lehet. Igazán nem lehet elvárni ilyen szituációban, hogy valaki rózsás hangulatban legyen. Vagy akár nézd meg ezt a pincért. Az istennek sem jönne ide az asztalhoz. És mit gondolsz miért? Mert tudatalattijában éppen a sanyarú gyermekkorára emlékezik, amikor nemhogy borral, de még zsíros kenyér sem volt az osztályrésze. De figyej meg, ha majd bejön az öreg Szederjesi és közli vele az ehetsi üggető csalhatatlan befutót, egyszerre ki fog virulni, visszatér az életkedve és igyekszik még a gondolatod is kitalálni... ha majd akkor kéred tőle a feketét, garantálom pillanatok alatt megkapod, mert akkor érkezett el nála a kellő lélektani pillanat!

Megfogadtam Pandavec Karcsi tanácsát és másnap felkerestem hivatalában Csikai Kázmért a bumitálfelügyeltetés főelőadóját, hogy intézze el végre a hatáskörébe tartozó régen húzódo ügyemet. Szinte biztosra mentem. Tudtam, hogy Csikai alig egy hete kapott magasösszegű pénzjutalmat, hervadhatatlan munkásságáért, a közeljövőben pedig Párizsba küldik a bumitálfelügyelők nemzetközi tanácskozására, de előbb még átveszi az öröklakást és Wartburg személygépkocsit, melyet a lottó tárgynyeremény-sorsolásán nyert. Csikának tehát minden sikerült az utóbbi időben, így nem lehet vitás, hogy a legalkalmasabb pillanatban toppanok be hozzá.

Megdöbbenésem éppen ezért határtalan volt, amikor Csikai nem állt el az örömtől látogatásom lenyűgöző perceiben, sőt a leggorombább hangon értésemre adta, hogy ő nem jótékonysági intézmény, nem ér rá ilyen piszlisárá ügyekkel foglalkozni, de ha netán mégis összetéveszteném a Róbert bácsival, úgy szörnyű tévedés áldozata vagyok, és egyben megkér, hogy a jövőben messze kerüljem el a hivatalát, különben kécsőkját küldi a feleségemnek és reméli jól megvagyunk...

Másnap természetesen rögtön elpanaszoltam eredménytelen látogatásom történetét Pandavec Karcsinak — aki mint mindent —, Csikai viselkedését is rögtön megmagyarázta.

— Persze öregem, azt elfelejtettem mondani neked, hogy aki nek túl jól megy a sora annál éppen olyan rossz lélektani pillanatban kopogtatsz, mint annál, akit igazságtalanság ért vagy bánata van. Az ilyen emberek mind csak saját magukkal törődnek!

— De hát Pandaveckám az isten szerelmére, mondd meg végül, ki foglalkozik ezek szerint az ember dolgaival, ki intéz el valamit készségesen, jószívvel!?

— Hát ahhoz bizony el kell kapni a kellő lélektani pillanatot... — közölte Pandavec Karcsi meglehetősen rideg és fölényes modorban, majd szó nélkül belehamuzott a kávémba, zsebre tette az újságomat, rám hagyta kifizetetlen cejhét és köszönés nélkül távozott, mert nyilván nála sem fogtam ki aznap a kellő lélektani pillanatot.

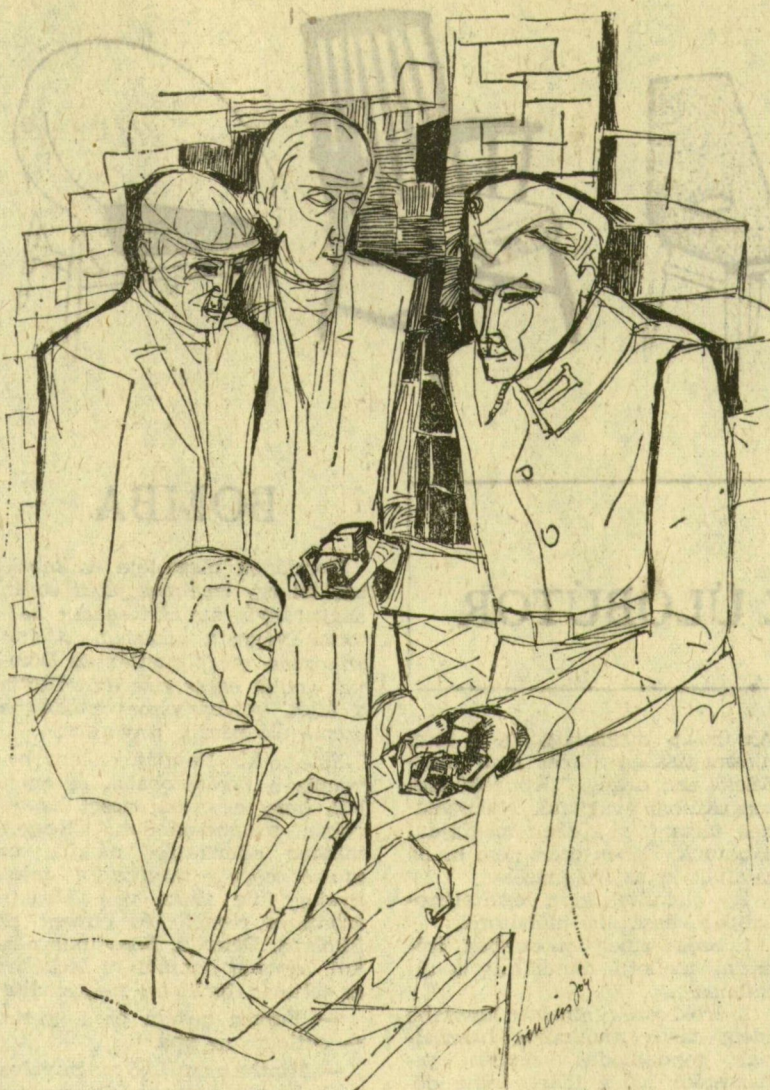
Dér
Endre

A SZABADULÁS ÓRÁIBAN

— Hó-rukk! — biztattuk egymást B. Tivadar barátommal, diáktársammal, a ránkzuhanó tölgyfakapu alatt.

Nagy nehezen „leráztuk” magunkról. Akkor láttuk, hogy kint, az utcán mekkora a romhalmaz, s hogy bennünk is csak ez az ólomnehéz, ránkboruló nagykapu mentett meg a törmeléktől, a bombázott épületek szertefröcsösödő tégladarabjaitól.

Meg se lepődünk túlságosan. Kiástuk mi már magunkat egy összebombázott bejáratú pincéből is, két hónappal azelőtt... Negyedéves egyetemi halgatóként lapítottunk a dunántúli egyetemi városka — azelőtt búbajosnak mondható — reneszánsz és barokk házainak romantikus pincelabirintusaiban. Legutóbb már két-három kávéskanálnyi kristálycukor volt az összes táplálékunk naponta. Kezem-lábam sebes, jobb lábamat légnyomás puffasztotta torz-dagadtra, mégis erő és bizakodás feszült a szívem táján. Hisz' a hanyatt-homlok menekülő német katonák és

Francsics József

Utolsó napok

keresnem társaimat, szervezkedni kell, s kiosztani a földet...

— Vojna, vojna — legyintettek szovjet barátaim, s amikor látták, hogy nem győzöm cérnával, s kiabálva követelem, vigyének a kórházparancsnokhoz, egy bicogó szanitéc még a „gitárral” is oldalba bökött mérgesen, nem valami hízelgően emlegetve rokonaimat. Aztán, megsajnálva, szinte bocsánatkérően vonogatta vállát:

— Esz iszt Krig, Andriusa, esz iszt Krig... (Így, ahogyan írom, rövid „i”-vel ejtve a „háború” szót.)

Homokszák-néhez begipszelt sebesülteket cipeltünk bordágyon; összeroncsolt végtagok amputálásában segédkeztem: Négy éjszakán s nappalon át olyan szenvedéstörmekeletet láttam, hogy lidérces álmaimban ma is ordító sebesülteket köztetek...

S miután — egy ceruzával írott, de (amint később kiderült) mégis nagyerejű bumáskával kezemben — szabadultam végre: makogtam, mint a dadogósak, értelmes mondat ki nem bukott a számon...

No, persze, a társaim már nagyon „köröztettek” addigra, s hamarosan beállított hozzánk Tóth Antal Ernő, Györfly-kollé-

gista, majd Veres Péter is, Matits Lajossal, s a földosztás elindulhatott takarosan... Hazanyargaltam Csabára, amint lehetett; Jancsi és Lajos barátom elvitt a Körös-parti MADISZ-székházba; rövidesen a MADISZ kultúrútitkárává lettem — s amint a Viharsarok című munkás- és parasztújság 1945. november 10-i számában olvasható —, olyan irodalmi, szociológiai, földbirtok-politikai szemináriumokat sikerült életre hívunk — elsősorban Cseres Tibor és Főja Géza írók segítségével —, melyek a város művelődésügyének centrumává emelték pár hónapra a MADISZ-székházat, s melyeket a központból is elismeréssel figyeltek Kende Istvánék.

Hanem mindehhez a „tandíjat” botcsinálta tolmácsként, s kétbalkezes szanitécként kellett lefektetnem...

Farsangi furcsaságok

Bébibál

Palm-Beach-ben is tetőpontra ért a farsangolás. A napokban bébibált rendeztek csecsemőknek öltözött felnőtteknek. A nyolcvanhárom tavaszi látott bálányát gyerekkocsiban tolták be a bálterembe, ahol a bébi-matróna cuclisüvegeket osztogatott a vendégseregnek.

A cuclisüvegekben azonban ezúttal nem tej volt, hanem eredeti skót whisky...

Denevér

Dél-Amerikában megismétlődött Johann Strauss örökbecsű operettjének, a Denevérnek históriája.

José Messo 42 éves Buenos Aires-i banktisztviselő egy álarcosbálon kivilágos kivirradtig táncolt egy csinos maszkkal, és mi sem természetesebb, mint hogy hajnalra fülig beleszeretett. Csak akkor lepődött meg, amikor reggelre a távozáskor partnere levette az álarcát.

A saját felesége állt előtte...

Büntetés

André Bernard fiatalembert a minap háromhavi elzárásra ítélték erkölcsstelen magatartása miatt. Bernard ugyanis egy bálon levette zakóját és ingét, hogy barátjának megmutassa a testére tetovált szemérmetlen képeket.

A fiatalembert azzal védekeztette a bíróságon, hogy bármelyik párizsi mulatóban szemérmetlenebb jeleneteknek a szemtanúi lehetnek, mint amilyenek az ő testén láthatók. A bíró azonban rövid úton elhallgattatta:

— Legyen boldog, monsieur, hogy csak háromhavi elzárásra ítélték! A törvény értelmében arra is jogunk lett volna, hogy a pornográf képeket elkobozzuk és megsemmisítsük!...

Virágruha

Elő virágokból készül báli ruha a legújabb divat az Egyesült Államokban. Aruk változó, az olcsóbbak szegfűből, a drágábbak ibolyából, a legdrágábbak pedig orchideából készülnek.

Egyetlen hibájuk, hogy gyorsan elhervadnak, és ezért a divathölgyek nem szekrényben, hanem különleges hűtőszekrényben tartják őket...

Csini baba

Egy stockholmi bálon megjelen egy lány, hosszú, szőke hajjal, miniszoknyában, kíváncsian. Éjfél után kiderült, hogy a hódító ifjú hölgy tulajdonképpen férfi, s nem is akármely: Carl Gustavnak hívják és Svédország trónörököse.

Mindez egy jelmezbálon történt....

Tűzoltóbál

Egy mexikói kisváros tűzoltóegyesületében hagyományos tűzoltóbált rendeztek. A célt szolgáló épület bejáratí ajtaja fölött hatalmas felirat díszelgett:

„Drága polgártársaink! Szívesen látjuk önöket hagyományos táncestélyünkön. Ha házuk ki-gyullad, örömmel fogjuk viszonzni látogatásukat!”

Kátrányágy

Lucio Silveira 20 éves Rio de Janeiro-i fiatalembert egy táncmulatságon a minap alaposan felöltött a garatra, és hajnal-táiban — hazafelé menet — elálmosodott, lefeküdt egy kátrány-halomra és elaludt.

A dél-amerikai, januári tűző napon a kátrány megolvadt, Lucio egészen belesüppedt, s az est lezálltával — ahogy a kátrány megkeményedett — teljesen bele is ragadt.

Úgy kellett a tűzoltóknak alágyújtaniuk, hogy valahogyan kiszabadítsák. Silveria megfogadta, hogy többé nem fog bál után — kátrányba feküdni...

varon a kútnál, hogy haladjunk a színkeveréssel.

— S addig maga talán tótágast fog állni, amíg én kint fagyoskodom a hidegben? — vetette oda kérdését a gyerek szemtelenül. Ugri nem szólt semmit, de elborította agyát a vér, s a következő pillanatban két akkora pofont hajított le a gyereknek, hogy az a vödörrel és a meszelővel együtt átesett a másik szobába. Ugrinak ez a hirtelenkedése 500 forint pénzbírsággal és a szakszervezetből kétévi kizárással végződött. Attól fogva nem is akart maga mellé venni tanuló. Azzal érvelt, hogy csak hátráltatják a munká-

ban.

— Van itt egy jó gyerek, az majd nem potázik magának vissza, mert nem tud, siketnéma — biztatta meg Ugri a művezető.

— Akkor meg hogyan tudjak vele szót érteni? Én nem tudok siketnémaul — tért volna ki a tukmálás elől.

— Irni, olvasni tud, majd leírja neki, amit akar. Különböző Elekes Pistának hívják — döntötte el a szabadást a művezető.

Nehezen, nagyon nehezen állt rá Ugri, hogy a siketnéma fiút magához vegye. Kelletlenül indult el vele, de aztán nem bánta meg. Úgyes, szorgalmas tanuló-nak bizonyult, s addig nem volt vele hiba, amíg Ugri is bent dolgozott. Papír, ceruza mindig kéznél volt. Hanem amikor a létra tetején állt és valamit kérni akart fel, hiába kiabált vagy verte a meszelőt a létrához, a gyerek nem érzett föl rá, ha éppen nem nézte mesterét a munkában. Ha meg lejön a létráról és aztán visszamászik, az dupla fáradtság. Ugri napokig törte a fejét, hogy az ilyen helyzeteket a munkában hogyan tegye érthetővé a gyerek számára.

Egy reggel, amint elindult ott, honról és áthaladt egy gyerekjászótéren, amelynek útjait kavicsal szórták fel, hirtelen a homlokához kapott.

— Megvan! — kiáltott fel önkéntelenül, s azzal lehajolt és kabátja mindkét zsebébe telepakolt apró kavicsal, amit a munkahe-

akart a gyerektől, aki éppen más-sal volt elfoglalva vagy elbámészkodott, csak a nadrágzsebbe nyúlt pár szem kavicsért, amit a gyerekek dobott. Az pedig mosolyra nyílt ábrázattal ugrott, hogy feladja, amire a mestere rámutatott. Annnyira megértették egymást a kavicsnyelvezettel, hogy attól kezdve felváltva hozták a kavicsot. Egyik nap Ugri, a másik nap Elekes Pista.

Így teltek el az esztendő-k, kettőjük teljes egyetértésében, amikor Ugri azon kapta magát, hogy annyira elérzékenyült, mint a játékból kiresztett gyerek. Tanulója ugyan is segéd lett, önálló munkára érdemes, sőt beosztottak melléje egy új, elsőéves tanuló. Ugri nagyon sajnálta, hogy nem kell már gondoskodnia másnaponként két zseb kavicsról. Hanem siketnéma neveltje, Elekes Pista továbbra is megtartotta a jól bevált beszélgetésnek ezt a formáját, módját, merthogy most ő állt fenn a létra tetején, a tanulója pedig lent tibiabolt, és olyankor ugyanúgy elbambáskodott, mint annakelőtte ő.